

Vilanova d'Espoia

La Torre de Claramunt

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Vilanova d'Espoia (08789 La Torre de Claramunt)
Emplaçament Crta.BV-2135 m.3, al peu de la carretera, al vessant dret del turó.
Alçada: 438

Coordenades:

Latitud: 41.51588
Longitud: 1.65416
UTM Est (X): 387699
UTM Nord (Y): 4596902

Classificació

Número de fitxa 08286 - 22
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern Contemporani Popular
Segle XII-XXI
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Diversos

Fitxes associades:

[Sant Salvador d'Espoia](#)

Autoria de la fitxa Raquel Valdenebro Manrique

Data de registre de la fitxa: dj., 01/08/2013 - 02:00

Descripció

Nucli habitat situat a migdia del terme municipal. Es tracta d'un dels dos nuclis històrics documentats dels del període medieval que, juntament amb el de La Torre de Claramunt agrupava la població del terme. El nucli s'assenta sobre un petit turó que domina la vall del torrent de Mas d'en Ponç i del Manou fins a la seva confluència amb el riu d'Agost, entre les elevacions de la Muntanya de Cal Vilaseca i La Serra. Es troba format per un seguit de cases agrupades al vessant de migdia del turó, a redós de l'església romànica de Sant Salvador d'Espoia, que s'adapten a l'orografia del terreny. Les cases s'han anat configurant en un carrer principal anomenat carrer Major i la seva continuació al carrer de les Eres, que recorren en sentit Est-Oest el turó, i un carrer paral·lel anomenat carrer de Baix i la seva prolongació al carrer Nou, que transcorren en paral·lel a la part inferior del turó. Un seguit de carrerons transversals irrompen acabant de configurar la xarxa urbana i formant petites placetes, alguna de les quals, com és el cas de la Plaça Nova, nascudes de la desaparició d'una illa de cases. Una altra plaça important és la plaça de l'església, que s'obre al davant de la façana principal de l'església, que ha estat eixamplada per la creació d'un parc, i la plaça Major, que s'escau al davant de la façana de ponent del temple. Altres carrers situats al cantó nord del turó són el carrer de Carme i el carrer de Capellades, que es devien correspondre a l'arribada d'aquests camins al nucli. El tipus de construcció predominant és el de vivenda entre mitjeres de planta baixa i un o dos pisos. En les construccions més antigues predomina el mur de pedra irregular amb cantonades reforçades. Són habituals les façanes arrebossades i pintades en colors diversos. Algunes d'aquestes cases han estat restaurades els darrers anys, però sempre conservant els volums originals i sense elevar-se amb alçades desproporcionades. El creixement urbà ha tingut lloc als extrems de llevant i de ponent del nucli amb la construcció de les escoles i d'algunes cases unifamiliars.

Història

El nucli de Vilanova d'Espoia va neixer a l'entorn de l'església parroquial de Sant Salvador. L'església és una construcció aixecada a mitjans del segle XII i es va construir per assistir-hi el nucli de població situat a l'entorn de la Casa Senyorial, que pertanyia al Castell de Claramunt. Les primeres notícies documentals són de l'any 1199 i procedeixen del testament de Pere de Soler, on es fa la deixa d'unes tovalles d'altar a l'església de Vilanova d'Espoia. Vilanova d'Espoia i el seu territori, formaren part del domini feudal del castell de Claramunt; però des del segle XIV la jurisdicció senyorial pertangué als nobles de Cabrera i de Vallbona. A finals del segle XV, Espoia pertany als nobles de Camporells. L'any 1530, entre Elisabet Jerònima de Camporells i el batlle, els regidors i els prohoms de l'Espoia, s'establí un convenir per una vigència de sis anys, durant els quals els vassalls pagarien un dotzè de les collites de cereals i llegums. Després d'un interregne temporal de la família dels Fivaller, el domini temporal va passar definitivament als nobles de Foixà, de la línia dels senyors de Maçanet. Des del 1586, consta que Octavi de Foixà, prior del monestir de Sant Cugat del Vallès, és el senyor baronial, i que el 1595 deixà el domini a la seva germana Magdalena de Foixà, monja del monestir de Valldonzella. En fou hereu el 1599, Lluís de Foixà, fill natural d'Octavi, que el 1609 tenia una forta controvèrsia amb el rector de l'Espoia per la recuperació del delme. La propietat es va mantenir en la línia dels Foixà, alguns dels quals, com és el cas d'Antoni de Foixà i Balaguer va ser enterrats a la parròquia de Vallbona. El darrer senyor de Vilanova de l'Espoia va ser Antoni de Foixà i Guiu, que es va casar amb Joana de Garma. Per les lleis abolicionistes dels senyorius donades per les Corts de Cadis, el 1811, els nobles de Foixà, perderen les seves baronies de Cabrera, Vallbona i Vilanova de l'Espoia. RIBA I GABARRÓ (1988: 305) Pel que fa a la població del nucli de l'Espoia, el primer fogatge que aporta informació és el del 1378, que dóna 5 focs per l'Espoia. Aquesta població es va mantenir estable a la baixa Edat Mitjana, ja que cent anys després, al fogatge del 1479 només es donen 6 focs, amb l'augment total d'un foc en cent anys. Els fogatges del segle XVI tenen xifres similars i donen 8 focs a l'Espoia el 1553. Durant aquests segles, i degut al nombre reduït de focs, cal pensar que la població només eren unes quantes cases al voltant de l'església, a la part alta del turó. L'avenç demogràfic no fou gaire alt durant el segle XVII, ja que el fogatge del 1708 només dóna 10 focs. Al 1719, del total de 390 habitants del terme, 75 ho

eren de l'Espoia. RIBA I GABARRÓ (1988: 299) Urbanísticament, el nucli original degué desenvolupar-se al voltant de l'església de Sant Salvador, que tenia diverses cases adossades al seu entorn, a l'estil d'una sagrera. A tocar de l'església arrencaven els camins de l'Espoia, que comunicava aquest indret amb capellades, seguint la línia actual del carrer de l'Espoia. En sentit contrari, vers ponent, arrencava el camí de Carme, seguint la carena del turó. A més d'aquests dos carrers primigenis i el nucli al voltant de l'església, el nucli urbà es degué continuar desenvolupant baixant el turó a vessant de migdia, amb el carrer Major com a eix vertebrador principal. El nucli es va mantenir com a poble de tradició pagesa molt vinculat a l'explotació de la vinya i la calç durant el segle XIX i a part del segle XX. En l'actualitat, malgrat l'abandonament de les activitats tradicionals el nucli s'ha mantingut habitat refent bona part de les antigues cases com a segones residències, tot i que darrerament han tornat a ser habitades com a vivenda habitual. Aquest darrer fet ha contribuït a mantenir el poble viu i en constant renovació.

Bibliografia

RIBA GABARRÓ, J. (1988) "La Torre de Claramunt" a Història de l'Anoia. Vol I. Ed. Parcir. Manresa. pàg 297-319.

